

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Գործնական դասերի իրականացումը առարկան
դասավանդելիս

Առարկան՝ Տեխնոլոգիա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Բագրատյան Գագիկ

Ուսումնական հաստատություն՝ Նորաշենի միջն. դպրոց

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն.....

Ինչպես է իրականացվում գործնական աշխատանքները
տեխնոլոգիա առարարկայի դասավանդման
ընթացքում.....

Որքանով է արդյունավետ գործնական աշխատանքների
կազմակերպումը տեխնոլոգիա առարկայի դասերին

Գործնական դասերի պլանավորում.....

Եզրակացություն

Ներածություն

Գործնական աշխատանքը աշակերտի ինքնուրույն գործունեության տեսակ է, որը հնարավորություն է տալիս զարգացնել ինքնուրույն ճանաչողական մտածողություն: Կրթության գլխավոր նպատակը ոչ միայն գիտելիքներ տալն է, այլ նաև դրանք կիրառել կարողանալը: Աշակերտը գործնական աշխատանքների ժամանակ պետք է ընտրության հնարավորություն ունենա, կարողանա ինքնուրույն առաջադրանքները կատարի, որը խթանում է աշակերտի ստեղծագործական մտածողության հմտությունը, երևակայությանը, իմացական հետաքրքրությունը:

Խմբային գործնական աշխատանքը ավելի արդյունավետ է դարձնում ուսուցման գործընթացը նպաստելով սովորի համագործակցային և հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը: Խմբային գործնական աշխատանքները աշակերտների մոտ զարգացնում են կարևոր մարդկային հատկանիշներ՝ համագործակցել, լսել և հարգել դիմացինի կարծիքը: Նման գործնական դասերին նույնիսկ ամենաթույլ աշակերտը թեկուզ փոքր, բայց որոշակի ներդրում կունենա տրված առաջադրանքը կատարելու համար: Գործնական դասերը աշակերտների մոտ կզարգացնեն տեսական գիտելիքների կիրառումը գործնականում, և կկատարելագործեն սովորողների գործնականում աշխատելու կարողություններն ու հմտությունները՝ խթանելով աշակերտների ստեղծագործական գործունեությանը, կբարձրացնեն ուսուցման և ուսումնառության որակը:

Տեխնոլոգիա առարկայի դասընթացում 5 – 7-րդ դասարաններ} իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում <<Նյութերի գեղարվեստական մշակում>> թեման: Մարդն ստեղծել է առարկաներ և դրանք օգտագործել է իր նպատակին հասնելու համար: Մակայն ժամանակի ընթացքում չի բավարարվել միայն արտադրանքի՝ իր իսկ ստեղծած առարկայի ֆունկցիոնալ արժեքով, բացի հարմարությանն ու օգտակարությանը, ուշադրությանն է արժանացրել նաև գեղագիտական արժեքին: Արտադրանքի արտաքին տեսքի գեղեցկությունն ու միջավայրի գեղեցկացմանը մարդիկ ձգտել են դեռևս հին ժամանակներից: Այդ նպատակով իրերը զարդարում էին զարդանկարներով ու նախշերով: Դրանք գնահատվում էին ոչ միայն ֆունկցիոնալության համար, այլև արտաքին տեսքի զարդարման ու գեղագիտական նուրբ աշխատանքի համար:

5 – 7-րդ դասարանների ուսումնական դասընթացներում ուսուցանվում է դեկորատիվ կիրառական արվեստի մասին: Կախված արտադրանքի նյութից և մշակման տեխնոլոգիայից՝ գոյություն ունեն դեկորատիվ կիրառական արվեստի բազմաթիվ տեսակներ: Արդի դարաշրջանում սրանք նույնպես ունեն իրենց ուրույն տեղը,

(մետաղադրվագում, փայտափորագրություն, նկարագարում տարբեր նյութերի վրա, ասեղնագործություն, դարբնագործություն և այլն), որոնք իրենց մեջ ներառում են բազմաթիվ տեխնոլոգիաներ, որոնց ուսուցման ու փոքր-ինչ աշխատանքին տիրապետման նպատակն է, որպեսզի սովորողն ունենա՝

ա) ընդհանուր տեղեկություններ ժողովրդական արհեստների ու նշանակության մասին

բ) ժողովրդական արհեստներում գեղեցիկի ու գործառնականի մասին

գ) ծանոթանա արտադրանքի գեղարվեստական ձևավորման տեսակներին, և դեկորատիվ ներկմանն ու երանգավորմանը

դ) ծանոթ լինի փորագրության տեսակներին, դրանց կիրառությանն ու նշանակությանը

ե) գաղափար ունենա մետաղների դրվագման և նրա տեսակների, դրվագման տեխնոլոգիական գործընթացներում կիրառվող գործիքների ու հարմարանքների ու հարմարանքների մասին:

Հիմնական խնդիրներն են սովորողների մոտ՝

ա) զարգացնել համագործակցային դասերը կազմակերպելու հմտություններ, ձևավորել սոցիալական հմտություններ

բ) կատարելագործել աշխատանքային ուսուցման մեթոդների կիրառական հմտությունները

գ) բարձրացնել ուսուցման ու ուսումնառության որակը

դ) ուսումնասիրել տարբեր երկրների արհեստների տեսակները, կատարել համեմատություններ, և կարողանալ ստեղծել նորն ու լավագույնը

Հետազոտության նպատակը՝ ուսումնասիրել գործնական դասին կիրառվող մեթոդ – հնարները, որոնք կարող են նպաստել միջին դպրոցում տեխնոլոգիայի դասաժամերին գործնական աշխատանքների արդյունավետ իրականացմանը

Թեման արդիական է, քանի որ նորարարությունը դարձել է մեր կյանքի ռիթմի անբաժան մասը: Մարդը միշտ էլ ձգտել է նորին ու գեղեցիկին, որոնել ու գտել ակնհասձոն ու շքեղը: Տեխնոլոգիայի զարգացման այս բուռն ժամանակաշրջանում դա ավելի ակնհայտ է դարձել, որ ամեն ոք ձգտում է գեղեցիկի մեջ դրսևորել սեփական յուրահատուկ ոճը:

Նյութերի գեղարվեստական մշակման շնորհիվ է, որ մեր շրջապատում ապահովվում է ինտերիերի և էքստերիերի դիզայնը:

Հանրակրթության պետական նոր չափորոշչով սահմանված 8 առանցքային կարողունակությունների զարգացումն ապահովելու համար: Գործնական աշխատանքներ կիրառվում են բոլոր ուսումնական առարկաների շրջանակներում՝ անպայմանորեն կառուցելով առարկայի չափելի վերջնարդյունքների վրա, ինչն էլ պայմանավորում է առաջադրանքի և աշխատանքի տեսակի ընտրությունը:

Գործնական աշխատանքների դասակարգման հիմքում դրվում է սովորողի գործունեության ձևը, և ըստ այդմ գործնական աշխատանքները բաժանվում են

Երեք խմբի

- վերարտադրողական, որոնք հնարավորություն են տալիս ցուցադրելու՝ ինչ է սովորել և ինչ կարողանում անել սովորողը (օրինակ՝ քարտեզի վրա ցույց տալ քաղաքներ, գետեր, լճեր և այլն),
- մասամբ որոնողական, երբ սովորողը պետք է ոչ միայն ցույց տա՝ ինչ է սովորել և ինչ է կարողանում, այլև կատարի լրացումներ, լուծի իրեն առաջադրված խնդիրը,
- ստեղծագործական, երբ սովորողը պետք է ինքնուրույն կամ խմբի անդամների հետ լուծում գտնի առաջադրված խնդրի համար՝ ցուցադրելով կարողունակությունների զարգացման որոշակի մակարդակ:

Վերոնշյալից արդեն պարզ է դառնում, որ գործնական աշխատանքները բազմազան են՝ պաստառի ձևավորումից մինչև էքսկուրսիայի ընթացքում տեսածի ու լսածի ներկայացում աղյուսակի, ֆիլմի, ակնարկի տեսքով, երգի հորինումից մինչև նախագծի իրականացում, արդյունքների ներկայացում ու կիրառում: Նշված գործնական աշխատանքները կարող են իրականացվել ինչպես անհատապես, այնպես էլ խմբային աշխատանքի շրջանակում, դպրոցում, տանը կամ այլ վայրում, գնահատվել միավորով կամ բառային բնութագրումներով: Արդյունքները կարող են ներկայացվել սովորողի կամ սովորողների խմբի ընտրությամբ՝ նպատակից ելնելով:

Կարևոր է պահպանել ձևավորող գնահատման բաղադրիչների ամբողջականությունն ու հաջորդականությունը: Միշտ պետք է հիշել հետադարձ կապի մասին. առհասարակ ցանկացած աշխատանքից հետո անհրաժեշտ է քննարկել արդյունքները, որպեսզի սովորողները հնարավորություն ունենան արժևորելու աշխատանքի ստեղծագործական և ինքնատիպ մոտեցումները: Գործնական դասեր առավել շատ կիրառվում են <<Տեխնոլոգիա>> առարկայի դասապրոցեսում, որտեղ պլանավորված թեմաների մոտ 70 տոկոսը հատկացվում է գործնականին, իսկ 30 տոկոսը տեսական դասերին:

Գործնական աշխատանքների իրականացումը տեխնոլոգիա առարարկայի դասավանդման ընթացքում

<<Տեխնոլոգիա>> կրթական ոլորտը հանդիսանում է ընդհանուր միջնակարգ կրթության բաղկացուցիչ մասը, որը սովորողներին զինում է անհրաժեշտ տեխնիկատեխնոլոգիական գիտելիքներով, հասկացություններով և ունակություններով, առանց որոնց անհնար է երկրի լիարժեք սոցիալ-տնտեսական առաջընթացը, անձի ձևավորումը, ազգային լավագույն ավանդույթների պահպանումը:

<<Տեխնոլոգիա>> հանրակրթական առարկայի հիմնական առաքելությունը սովորողներին ժամանակակից տեղեկատվական, արդյունաբերական հասարակարգում ինքնուրույն աշխատանքային կյանքին նախապատրաստելն է, կիրթ, ստեղծագործ, նախաձեռնող և ակտիվ անձնավորություններ դաստիարակելն է:

<<Տեխնոլոգիան>> ըստ էության գործնական ուղղորդող ուսուցողական ոլորտ է, որն ապահովում է սովորողների հաջորդական անցումն ընդհանուր հանրակրթականից մասնագիտական կրթությանը:

<<Տեխնոլոգիա>> կրթական ոլորտի նպատակներն են.

- սովորողների պոլիտեխնիկական զարգացումը,
- ստեղծագործական և գեղագիտական զարգացումը,
- ինքնաճանաչման հնարավորության ապահովումը,
- մասնագիտությունների ուսումնասիրումը և կողմնորոշումը:

<<Տեխնոլոգիա>> առարկայի խնդիրներն են.

- տեխնոլոգիական և աշխատանքային կուլտուրայի ձևավորում, աշխատասիրության դաստիարակում,
- նախագծային, կոնստրուկտորական և դեկորատիվ-կիրառական գործունեության ձևավորում,
- մասնագիտական կողմնորոշման ունակությունների ձևավորում:

<<Տեխնոլոգիա>> առարկայի ծրագիրն ապահովում է սովորողների տեխնոլոգիական գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերումը, տեխնոլոգիական մեքենաների կառուցվածքի և աշխատանքի սկզբունքի ուսումնասիրումը, սովորեցնում է կողմնորոշվել բարդ իրավիճակներում, որոնց թվին կարելի է դասել ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունը, աշխատանքի կատարմանը ստեղծագործաբար մոտոցումը և այլն:

<<Տեխնոլոգիա>> առարկայի ուսուցման դասաժամերին անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել աշխատանքային անվտանգության տեխնիկայի կանոնների, հակահրդեհային միջոցների և աշխատանքի հիգիենայի ուսումնասիրմանն ու պահպանմանը: Այդ գիտելիքները տրվում են ծրագրի յուրաքանչյուր թեմայում: Ծրագրով նախատեսված բաժինների ուսուցումը սովորողներին ապահովում է տարրական այնպիսի գիտելիքներով ու հմտություններով, որոնք հետագայում ուսումը շարունակողների համար հիմք կծառայեն տարբեր արհեստների տիրապետելու գործընթացում:

Ուսումնական արհեստանոցում կատարվող գործնական աշխատանքները սովորողների աշխատանքային դաստիարակության և մասնագիտական կողմնորոշման բաղկացուցիչ մասն են: Այդ պարապմունքների հիմնական խնդիրն է աշակերտներին ծանոթացնել տարբեր նյութերի մշակման տեխնոլոգիաների, սովորեցնել գործիքների ու հաստոցների կառուցվածքն ու օգտագործման ձևերը, ընդհանուր և տեխնիկական կարողությունների, տեխնիկական մտածելակերպի զարգացումը և աշխատանքին ստեղծագործաբար մոտենալը:

Տեխնոլոգիա առարկայից միջին դպրոցում (5-6-7-րդ դասարաններ) ուսումնասիրում են հետևյալ բաժինները`

- ներածական պարապմունք
- գրաֆիկա
- փայտամշակման տեխնալոգիա
- նյութերի գեղարվեստական մշակում
- մեքենագիտության տարրեր
- էլեկտրոտեխնիկա
- ռադիոէլեկտրոնիկա
- տնտեսավարման և ձեռնարկչության տարրեր
- դիզայն
- մասնագիտական կողմնորոշում
- նախագիծ:

Յուրաքանչյուր բաժնից նախատեսված են գործնական աշխատանքներ`

Մեքենագիտության բաժնում (5-րդ դասարան)` գործնական պարապմունքները կազմակերպվում են հետևյալ թեմաներով` մեքենայի նախապատրաստումը աշխատանքի,

մեքենայի գործարկումը, արագության կարգավորումը, կարի վարժությունների կատարում կարի մեքենայով:

Էլեկտրոտեխնիկա բաժնում(5-րդ դասարան) աշակերտները գործնական դասին գծում են էլեկտրական պարզագույն շղթայի սխեման և հավաքում են էլեկտրական շղթան:

Այս բաժնում 6-րդ դասարանում ծանոթանում են էլեկտրաչափիչ սարքերին:

Գործնական աշխատանքներ անցկացվում են նաև գրաֆիկա բաժնում և տեխնոլոգիա առարկային ինտեգրվող ձեռնարկատիրական կրթության ժամերին:

Նմանատիպ գործնական դասեր կազմակերպվում են նաև 7-րդ դասարանում բոլոր բաժիններում և տարեվերջին կատարում են նախագիծ: Նախագիծ կազմելու համար կարևոր պայմաններ են՝

- նախագծի թեմայի ընտրություն
- նախագծի խնդիրների ճշտումն ու քննարկումը
- տեղեկատվության հավաքումը
- նախագծի կատարման հաջորդականության մշակումը
- աշխատանքի պլանավորումը
- նախագծի պաշտպանությունը:

Ցանկացած թեմայի ուսումնասիրությունը սովորողներին հնարավորություն է ընձեռում՝

- կիրառել ստացած գիտելիքներն ու հմտությունները գործնական աշխատանքում,
- կարողանալ ինքնուրույն որոշում կայացնել,
- կարողանալ աշխատել խմբում, մասնակցել խմբային քննարկումներին,
- պաշտպանել սեփական տեսակետը,
- ընդունել խմբի անդամների հիմնավորված առաջարկներն ու տեսակետները,
- կարողանալ ներկայացնել կատարած աշխատանքը:

Այժմ ուսումնասիրենք թե որքանով է արդյունավետ գործնական դասերի կիրառումը տեխնոլոգիա առարկայի խոհանոց բաժնում և արդյոք նպաստում է աշակերտների մոտ գործնական կարողությունների և հմտությունների ձևավորմանը:

Փայտանյութի փորագրությունը գործնական դասերին

Համաշխարհային դեկորատիվ-կիրառական արվեստի գանձարանում իրենց ներդրումներն ունեն հայ վարպետները: Գորգերը , ժանյակները, ասեղնագործ կտորներեղենը, տարազի տարատեսակները, խեցեղենը, փայտի գեղարվեստական մշակումը վկայում են արվեստի այդ ճյուղի հնագույն ավանդները:

Հայաստանի հանրապետությունում դեկորատիվ արվեստը շարունակում է նորովի զարգանալ ազգային ավանդույթների հենքի վրա: այդ ոլորտի հայ վարպետներն զբաղվում են ապակու տարատեսակների (հախճապակի, ճենապակի) գեղարվեստական մշակմամբ, արծաթագործությամբ, ոսկերչությամբ, մետաղագործությամբ, փայտագործությամբ, խեցեգործությամբ և այլն:

Փորագրարվեստը ծագումով կապված է այն արհեստների հետ որոնցում կիրառվում է փորագրարվեստը՝ քանդակագործություն, քանդակագարդում, ոսկերչություն և այլն:

Փայտի մշակման կուլտուրան սերտորեն կապված է ժողովուրդների կենցաղին, նրա ապրելակերպին, արհեստավորական բազմաթիվ ճյուղերին, կիրառական արվեստի տարբեր բնագավառներին: Սակայն տարբեր երկրներում փայտի մշակման արվեստը ձևավորվել է տարբեր ժամանակներում:

Հայաստանում փայտի վրա գեղանկարչական աշխատանքներ կատարելն ընդունված է եղել շատ հնուց: Այս մասին են վկայում Մովսես Խորենացու, Ագաթանգեղոսի թողած բազմաթիվ վկայությունները:

Փայտի փորագրարվեստի մասին Չինաստանում հիշատակվում են 6-ից 7-րդ դարերը: Առաջին փայտափորագրությունները Եվրոպայում ստեղծվել են 14 - 15 -րդ դարերի սահմանագծում: 17 -ից 18 - րդ դարերում ծաղկում է ապրում ճապոնական փայտափորագրությունը, որը կապված էր Հիսիկավա Մորոնոբուի, Կիտագավա Ուտամարոյի, Տյոսուսայ Սյառակուի, 19 - րդ դարի 1 - ին կեսին Կացյուսիկա Հոկուսայի և այլոց անունների հետ:

Փորագրությունը գրաֆիկական արվեստներին տվեց բնորոշ արտահայտչամիջոցներ և կիրառվեց գրաֆիկական նպատակներով՝ գրքերի, և այլ տպագիր հրատակությունների պատկերազարդումներ, թռուցիկներ, էստամպներ ստեղծելու համար: Փայտի գեղարվեստական փորագրությունն ամենատարածված և ժողովրդի կողմից սիրված աշխատանքներից մեկն է, որով մարդիք վաղուց զարդարում էին տները, կահույքը, աշխատանքի գործիքները և այլն: Մեր օրերում նույնպես փայտի

գեղարվեստական փորագրությունը մնում է ժողովրդական վարպետների, ինչպես նաև արհեստավոր - նկարիչների սիրված աշխատանքներից մեկը: Հայաստանի ճանաչված ժողովրդական վարպետներից է Սահակ Սահակյանը: Նա մասնակցել է ինքնագործունեության արվեստին նվիրված հանրապետական միութենական համաշխարհային բազմաթիվ ցուցահանդեսների, արժանացել ոսկե, արծաթե, բրոնզե մեդալների ու պատվոգրերի: Սահակյանի աշխատանքները աչքի են ընկնում մեծ ու փոքր չափերի, շքեղ նախշազարդերի, հստակ ռիթմի, թեթև ու սահուն ուրվագծերի ներդաշնակությամբ: Վարպետի հանրաճանաչ աշխատանքները պահպանվում են Հայաստանի ժողովրդական արվեստի թանգարանում, Սանկտ Պետերբուրգում, և այլ երկրներում: Ստորև ներկայացված

են նրա աշխատանքներից.

Փայտի գեղարվեստական փորագրության տեսակները

Հարթակոսային փորագրություն - փորագրության այս եղանակը բնորոշ է նրանով, որ զարդանկարի տարրերը ստացվում են առարկայի հարթ մակերևույթին փորվող տարբեր ձևերի ու չափերի ակոսիկների միջոցով: Զարդանկարի վերին կետերը մնում են առարկայի մակերևույթի մակարդակին:

Հարթակոսային փորագրությունը կախված փոսիկների ձևից և զարդանկարի բնույթից լինում են երկրաչափական և եզրագծային: Երկրաչափական փորագրությունը փայտի փորագրության ամենահին եղանակներից մեկն է, որը ստացվում է երկրաչափական ձև ունեցող տարրերի միջոցով:

Եզրագծային փորագրությունը բնորոշ է նկարի ողջ եզրագծերով անցնող ոչ խորը և բարակ երկնիստ փոսիկներով: Ի տարբերություն երկրաչափական փորագրության, եզրագծայինի մեջ օգտագործում են պատկերազարդման մոտիվներ՝ տերևների, խաղիկների, թռչունների ու կենդանիների պատկերների տեսքով: Եզրագծային փորագրությամբ ստացված պատկերը նման է գծանկարի:

Երկրաչափական փորագրություն -իրենից ներկայացնում է երկրաչափական պատկերների տեսքով զարդաքանդակներ: պատկերների բազմազանության շնորհիվ առարկային տալիս է գեղեցիկ տեսք: Երկրաչափական փորագրության հիմնական տարրերն են. Երկնիստ փորվածք, եռանիստ փորվածք, քառանիստ փորվածք և կորագիծ փորվածք:

Ցանցկեն փորագրություն - փորագրության այս եղանակը ամենապարզն է: Այն կատարում են հիմնականում նրբասողոցով՝ սղոցելով զանազան պատկերների եզրագծերը: Ցանցկեն փորագրության դետալները օգտագործում են այնտեղ, որտեղ դրանց բացվածքներից պետք է ինչ - որ բան տեսնել, օրինակ դռների, առաջակալների, պատուհանների առաջակալների վրա և այլն: Դրանցում բացակայում է ֆոնը կամ այսպես ասած հետին պլանը, որի փոխարեն հաճախ օգտագործում են վառ երանգի կտորներ:

Ռելիեֆային, ոչ հարթ զարդանկարով ցանցկեն փորագրությունը կոչվում է **աժուր**: Այսպիսի փորագրությամբ զարդարում են բարոկկո և ռոկոկո ոճերով պատրաստված կահույքը: Եթե ցանցկեն փորագրությունը ամրացվում է փայտե հիմքի վրա, ապա նրան անվանում են **վրադիր**:

Ռելիեֆային և ծավալային փորագրություն - տարբերվում են ռելիեֆային փորագրության հետևյալ եղանակները.

-Հարթռելիեֆային, որի դեպքում խորացվում է զարդանկարի ֆոնը, իսկ նկարի տարրերը կառուցվում են հավասար բարձրություն ունեցող ռելիեֆների տեսքով:

-Ռելիեֆային, որի խորացված ֆոնի վրա զարդանկարի տարրերը ձևավորվում են տարբեր բարձրության ռելիեֆների տեսքով:

Տարբերում են նաև ռելիեֆային փորագրության երկու տեսակներ՝ ցածրաքանդակ ,բարելիեֆ,, , որն ունիռելիեֆի ոչ մեծ բարձրություն, և բարձրաքանդակ ,գորելիեֆ,, , որի ռելիեֆն ունի ավելի մեծ բարձրություն և ավելի արտահայտիչ լուսաստվեր:

Ներկայումս ռելիեֆային փորագրությունը օգտագործում են կահույքների գեղարվեստական ձևավորման, ինչպես նաև հասարակական շենքերի ինտերիերների ձևավորման համար:

Ծավալային փորագրությունը առանձնահատուկ է նրանով, որ ստեղծվող ողջ կերպարը ռելիեֆային է և մասնակիորեն կամ լրիվ առանձնացվում է ֆոնից՝ վերածվելով ծավալային քանդակի:

Փորագրման աշխատանքները պետք է կատարել չոր և լուսավոր սենյակում՝ նորմալ ջերմաստիճանի և խոնավության պայմաններում: Աշխատատեղի կահավորանքը կախված է կատարվող աշխատանքի բնույթից: Փոքր չափերի շինվածքների (զարդատուփ, գդալ, խաղալիքներ) մշակման ժամանակ փորագրությունը կարելի է կատարելլուվորական սեղանի վրա՝ աթոռին նստած: Մեծ շինվածքների (կահույքի տարրեր, քանդակներ) մշակումը կատարում են այդ նպատակի համար հարմարեցված դազգահների վրա: Ձեռքով փորագրություն կատարելու համար օգտագործում են բազմազան կտրող գործիքներ, հիմնականում հետևյալ դուրերը՝ հարթ դիղիղ, հարթ շեղ, ճոռածև և կեռածև:

ԴԱՍԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

5 – րդ դասարան

Դասի թեման - Նյութերի գեղարվեստական մշակում:

Թեմայի նպատակը - ունենան ընդհանուր տեղեկություններ ժողովրդական արհեստների, ժողովրդական արհեստներում գեղեցիկի ու գործառնականի մասին

-ծանոթանալ արտադրանքի գեղարվեստական ձևավորման տեսակներին

-վեր հանել միջառարկայական կապերը

-մեծացնել սովորողների մտահորիզոնը

-զարգացնել գիտելիքը գործնականում կիրառելու համար

Թեմայի խնդիրներն են- աշակերտը պետք է.

-ծանոթանա արտադրանքի դեկորատիվ ներկմանն ու երանգավորմանը

-ճանաչի դեկորատիվ կիրառական արվեստի տեսակները

-կարողանա կատարել դեկորատիվ աշխատանքներ

-ամրապնդի գիտելիքները գործնական աշխատանքների միջոցով

Անհրաժեշտ նյութեր ու պարագաներ- գունավոր ներկեր, փայտյա նախապատրաստվածք, վրձին, ջուր, թուղթ և ձևանմուշ:

Դասի ընթացքը

1. Կազմակերպչական մաս
2. Անցած նյութի հիշեցում՝ արտադրանքի գեղագիտական և ֆունկցիոնալ արժեքները և դեկորատիվ կիրառական արվեստի տեսակները
3. Խթանման փուլում մտազրոհի միջոցով պարզել աշակերտների գիտելիքները

Տարբերեցին դեկորատիվ ներկման երկու եղանակները՝ նկարազարդում ձեռքով և նկարազարդում նախշակադապարով:

1. Իմաստի ընկալում

Աշակերտներին բաժանվում է ուսուցչի կողմից նախորոք պատրաստած նախշակադապարներ, յուրաքնչյուր աշակերտին մեկ հատ:

Գործնական աշխատանք - փայտե նախապատրաստվածքի վրա կատարել նկարազարդում նախշակադապարի միջոցով:

Աշխատանքի ընթացքում կատարվում է ընթացիկ հրահանգավորումներ

2. Կշռադատում – ուսուցիչը հավաքում է բոլոր աշխատանքները և ցուցադրում ներկայացնելով թերություններն ու անճշտությունները: Ինչու կատարվեց այս աշխատանքը և որտեղ կարելի է կիրառել:

3. Աշակերտների գնահատում

4. 3 բան սովորեցի 2 բան հետաքրքրեց 1 բան անհասկանալի մնաց -ելքի քարտերի միջոցով դասի ավարտին հավաքագրվում են սովորողների պատասխանները, որոնց վրա էլ հիմնվելով կառուցվում է նոր դասը(նկարազարդում նկարի փոխադրումով), որպեսզի առանձնացվի և անդրադառնա չյուրացված հասկացություններին ու գաղափարներին:

Վերջնարդյունք – իմանա ներկերի տեսակների ,կիրառելիության և հատկությունների մասին

- Տիրապետի տարբեր նյութերով գեղարվեստական մշակման տեխնոլոգիաներին
- Կարևորի միջառարկայական կապերը
- Իմանա արտադրանքի ֆունկցիոնալ և գեղագիտական արժեքի մասին
- Աշխատանքի ընթացքում կարողանա պահպանել անվտանգության կանոնները

Եզրակացություն

Արվեստագետների մեծ տաղանդը, նրանց անկրկնելի , նրանց անկրկնելի ստեղծագործական անհատականությունները և արվեստը, քաղաքակրթության բարձր մակարդակի հասցնելու համար կատարած եռանդուն աշխատանքը, ունեցավ այն արդյունքը, որ նրանք շարունակելով գեղարվեստական գործերը զարգացրեցին ու կատարելագործեցին գեղարվեստական մշակույթը:

Նյութերի գեղարվեստական մշակումը ոչ միայն արհեստ է, այլ նաև արվեստ որը սերտորեն կապված է նկարչության գրականության և ինչու-չէ նաև բնագիտական առարկաների հետ: Այս թեման ստվորոդներին հնարավորություն է ընձեռնումընտրել և օգտագործել համապատասխան նյութեր, և ստեղծել կոմպոզիցիաներ սեփական նախաձեռնությամբ:

Գեղագիտական դաստիարակությունը բոլորից շատ իրականացվում է տեխնոլոգիայի նյութերի գեղարվեստական մշակման թեմաների դասընթացներում:

Գործնական աշխատանքների ժամանակ ստեղծվում են այնպիսի իրավիճակներ, որոնք ստվորոդներին մղում են ինքնուրույն դիտարկումներ և եզրահանգումներ անելու, վերլուծելու, համադրելու և այլն: Գործնական դասերը խթանում են աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանը:

Գեղագիտական դաստիարակության կարևորագույն և մշտական աղբյուրը արվեստի աշխարհն է:

Գրականություն

Հայկական սովետական հանրագիտարան հատորներ՝ 4; 7;12 Երևան – 1986

Մանյա Ղազարյան՝ «Փայտի գեղարվեստական փորագրությունը Հայաստանում»

Սողոմոնյան՝ «Տեխնոլոգիա» 2009

Տեխնոլոգիա առարկայի հանրակրթական դպրոցի չափորոշիչ Երևան 2007

Տեխնոլոգիա գործնական աշխատանքներ 5-7 դասարաններ Երևան 2011

